

по-важните моменти от общественно-политическата му и стопанска активност.

Един от много изявени габровски възрожденски дейци, Иван Грудов е роден на 13 август 1827 г.² в семейството на поп Велчо Грудов, познат на габровската общественост от началото на XIX в. със своето частно училище.³ Научил се на елементарно четмо и писмо от своя баща, по-късно с известно съжаление той ще признае на брат си Илия Грудов, априлов стипендиант в Одеса и учител в Габровското училище от учебната 1847/1848 година: "Много се отруднявам защото останах по тос свет прост и от учение и от занаят, щото сига са чудя какво накъде".⁴ Въпреки тази негативна лична преценка за своята образованост, направена в средата на 40-те години на XIX в., Иван Грудов успява да развие възможностите си за реализиране на самостоятелна стопанска дейност. Оскъдните и фрагментарни документални свидетелства, илюстриращи търговските му дела не позволяват да се направи по-пълна характеристика на тяхното развитие. За задоволяване на икономическите си интереси Иван Грудов осъществява пътувания до Гюргево, Галац, Букурещ, Цариград. Няколко писма и разходна сметка за 1854, 1861, 1862 г. предоставят възможност да се определят някои от търговските му партньори, както и стоковото съдържание на търговския му обмен. Търговски посредници на Грудов в Свищов са Цвятко Радославов⁵ и Д.Никоному, в Цариград - Ив.Г.Сапунов⁶, а чрез зет си Гаврил Ганчев осъществява връзките си с вътрешните български земи. В номенклатурата на стоките, обект на търговията му, преобладават артикули от селскостопански произход - ориз, памук, бубено семе, лой, червиш (б.а. - тлъстина от костен мозък и изварени кости), восък.⁷ Ограничените възможности за една по-цялостна картина на търговските му взаимоотношения са причината да не бъдем категорични относно една обобщена преценка за действителното място, което Ив.Грудов заема в стопанския живот на Габрово.

Своята общественно-политическа дейност търговецът Иван Грудов започва като настоятел на българските вестници "Цариградски вестник", "България", "Дунавски лебед" в Габрово и разпространител на съчиненията на Раковски⁸, с когото се запознава в Букурещ в края на 50-те години на XIX в. Илюстрация на общуванията между двамата от първите години на тяхното познанство са три писма, част от архива на Раковски. В писмо от 27 август 1859 г. след като засвидетелства своето "гълбочайше почитание" и го насърчава "Ни приставайте да се трудите", защото "време е всякоя частна каприция да са отхвърли вече и да съгласим за общото народно добро", Грудов припомня на Раковски обстоятелствата на първите им контакти: "се познаваме от Букурещ, когато бяхте на селото и пазарувахте от нашия дюген".⁹ Следващите разменени между тях писма от 15 октомври 1860 г. и 8 февруари 1861 г. засягат моменти относно редовното изпращане и набирането на спомоществатели за вестник "Дунавски лебед", като Грудов изразява мнението си за необходимостта и ползата от четенето на вестници.¹⁰ Как Раковски възприема и оценява първите си впечатления от габровеца не можем да проанализираме по обясними причини. Но две писма до него от 30 юли и 18 август 1861 г. на Йосиф Дайнелов,